

IBDIS

Editor: Luminița Bratu

Copertă: Flory Preda

Tehnoredactare: Florența Sava

Corectură: Georgeta Nicolae

We know
books

Titlul original: DAS SYSTEM PUTIN

Copyright © by Igor Eidman

Agreement via Wiedling Literary Agency

in cooperation with Simona Kessler International Copyright
Agency SRL

Copyright © 2023 Editura Prestige
pentru ediția în limba română

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
EIDMAN, IGOR

Sistemul Putin: încotro se îndreaptă noul imperiu rus?/Igor

Eidman; il. de Kailey Whitman. - : Prestige, 2023

ISBN 978-630-6506-68-2

94

Toate drepturile rezervate.

Nicio parte a acestei cărți nu poate fi utilizată sau reprodusă
în vreun fel fără permisiunea scrisă a editurii, cu excepția citatelor
scurte încorporate în articole critice sau în recenzii.

Tel.: 0732.55.88.33

www.edituraprestige.ro

www.facebook.com/edituraprestigeoficial

IGOR EIDMAN

SISTEMUL PUTIN

ÎNCOTRO SE ÎNDREAPTĂ
NOUL IMPERIU RUS?

Traducere de Răzvan Christian Țuculescu

PRESTIGE
București - 2023

CUPRINS

Prefață de Shanna Nemțova	9
Prefață de Garri Kasparov	13
Introducere	15
1. De la mercenar la dictator	29
Cum a fost adus Putin la putere	31
Omul în gri - trăsăturile socio-psiologice ale lui Putin	36
Evoluția lui Putin de la agent secret la președinte	48
De ce face Putin război	56
Rolul lui Putin în istoria recentă a Rusiei	60
2. Apariția putinismului: o privire din interior	65
„Boala deputatului”	66
Declinul democrației și moartea sa	76
Propaganda lui Putin	81
Pseudoopозиția	93
Societatea fără opinie	100
Trădarea și tragedia inteligenței	113
De ce încă se teme Rusia de Voltaire	118
3. Fascismul în secolul XXI	127
Putinismul	135
Putinismul în practică	139

Rădăcinile putinismului	142
Convergența negativă	145
Întoarcerea monstrului	149
Toți fasciștii iau calea lui... Mussolini	154
Noul fascism și războiul	156
4. „Super Borgia” de la Kremlin	165
Cine l-a ucis pe vărul meu?	166
Agenția ucigașă „Putin, Kadîrov & Co.”	175
„Kadîrovizarea” întregii țări	179
Cazurile Kashin și Nemțov	183
Cazurile de asasinat Litvinenko și Nemțov	186
Și acum ce facem?	188
5. Războiul și „pacea” lui Vladimir Putin	191
Răzbumarea națională a lui Putin - războiul vine dinspre Est?	193
Cine a declanșat războiul din Crimeea?	198
Motorul de război al lui Putin:	
„jihadiștii” și „silovikii”	216
Putinismul și dreapta conservatoare	220
Finalul „pacificatorului”	222
Religia războiului	230
Afacerile, negocierile și războiul cu „tritonii”	233
„Escrocii” lui Putin și fraierul european	238
Noul front „fierbinte” în noul război rece	240

Europa are o șansă de a opri războiul	243
6. Germania și Putin	247
Ar trebui ca germanii să se teamă de Putin?	254
„Înțelegerea Rusiei”	268
Falsul „german din Kremlin”	271
Cum încearcă Putin să schimbe Germania	274
7. Rusia după Putin	279
Revoluția politică a internetului în Rusia	288
Spirala dezastrului lui Putin	294
Alternativa democratică	300
Și eu încă mai cred - În loc de epilog	303
Cum se dezvoltă o societate democratică stabilă în Rusia	315
Post-scriptum	325
Anexă - Explicarea unor termeni	327
Mulțumiri	335

1.

De la mercenar la dictator

De ce nu-mi place Putin? Din cauza cinismului său. Din cauza rasismului său. Din cauza războiului său nesfârșit. Din cauza minciunilor sale. Din cauza atacului cu gaz din teatrul muzical Nord-Est. Din cauza oamenilor nevinovați, uciși în timpul mandatului său. Moarte care ar fi putut fi evitată.

Anna Politkowskaja

Nu i-am putut suporta niciodată, nici măcar fizic. Acești bărbați în paltoane gri și costume gri. Au un caracter dur, o privire pătrunzătoare și o înclinație pentru glume murdare și soluții violente. Se tem și își respectă superiorii, dar le place să-și umilească subordonații și oamenii care depind de ei. Disprețuiesc educația superioară, deoarece în ochii lor este un semn de slăbiciune. În viața lor nu există creativitate, nu există dorința de a explora, nu există acțiuni remarcabile. Urmează cu fermitate normele sociale dominante și acceptă necritic tot ceea ce aprobă superiorii lor, ceea ce este general acceptat și obișnuit. Le place să-și supună cu forța mediul înconjurător.

Acești oameni consideră că cei care sunt diferiți de ei sunt în mod fundamental nedemni. Ei înșiși sunt patrioți și xenofobi. Ei urăsc minoritățile sexuale și au o atitudine sexistă și disprețuitoare față de femei. Pentru ei, străinii sunt „jumătăți de oameni amuzanți”: americani proști, poponari europeni, „gayropeeni”, kanak - așa îi numesc ei pe reprezentanții altor naționalități și origini. Ei sunt convinși de propria naționalitate și superioritate culturală

și de justetea opiniilor lor. Mândri și încrezuți, pentru că sunt suficient de norocoși să fie ruși ortodocși, heterosexuali, bărbați sănătoși din punct de vedere fizic.

Psihologia numește astfel de oameni autoritari personalități autoritare. Tocmai pe acest tip de persoane se bazează guvernarea birocrăției rusești. Este cel mai des întâlnit în rândul „funcționarilor” ruși sau „funcționari publici”, adică toți acei superiori, militari, forțe speciale și poliție, acest tip de personalitate s-a format deja în perioada țaristă și a fost oțelit și perfecționat în timpul domniei de teroare a lui Stalin. A supraviețuit haosului fericit al perestroikăi, cu zvâcniri și răsuciri furioase. Dar epoca lui Putin a devenit epoca sa de aur. Recunosc imediat fețele oamenilor autoritari, indiferent unde îi întâlnesc. Mă tem de ei și îi urăsc. Ei miros a violență. Polițistul de pe stradă te poate hărțui, te poate reține, te poate bate. Ofițerul sau sergentul din Armată vrea să te facă sclavul lui fără de lege. Ofițerul încearcă să te umilească și să te oblige să plătești. Șeful vrea să-ți suprimă individualitatea și să te transforme într-o rotiță, în mașinăria sa corporatistă. Persoanele autoritare sunt dușmani ai culturii. Ele înlocuiesc cultura cu violența, pe care o maschează sub o falsă pietate; în perioada sovietică, aceste persoane afixau același devotament pus pe șotii față de ideologia comunistă. Mulți dintre ei își maltratează copiii și soțiile, dar își fac cruce în fața fiecărei biserici. Ei combină bigotismul cu lăcomia și o înclinație pentru plăcerile senzuale primitive. Punctele lor slabe: băile de sudoare, vodca, lăcomia, prostituția, balansoarele, fotbalul la televizor. Iubesc puterea și banii, pentru că numai aceste lucruri îi pot proteja de umilință și le dau posibilitatea de a-i umili pe alții.

Presa rusă relatează în mod constant despre tortură și viol, despre bătăile aplicate de poliție deținuților și prizonierilor. În mod normal, făptașii în uniformă - mai ales dacă dețin un grad înalt - sunt scutiți de pedepse aspre, chiar și în cazurile care primesc multă atenție publică. Un mare industriaș mi-a povestit ceea ce aflase de la partenerii săi, angajați influenți ai FSB care erau responsabili de „protecția” sa, despre un ritual tradițional macabru, care era obișnuit în conducerea FSB. Potrivit acestuia, generalii de acolo sărbătoresc în fiecare an Ziua Cekistului, cu o vânătoare pe străzile Moscovei și cu violul în grup al unei fete. Astfel de lucruri sună ca niște iluzii febrile sinistre, dar simplul fapt că astfel de zvonuri circulă este foarte caracteristic. Rușii nu se îndoiesc câtuși de puțin de brutalitatea primitivă a „oamenilor în gri”, de dorința lor de a comite rău și, mai presus de toate, de impunitatea lor totală, mai ales atunci când aceștia provin de la conducerea serviciilor respective.

La 31 decembrie 1999, am deschis televizorul și am văzut pe ecran un „om în gri”. Era noul președinte al țării mele, fostul oficial KGB Vladimir Putin. Și am înțeles că țara și eu, personal, urma să trecem printr-o grea încercare.

Cum a fost adus Putin la putere

De fapt, această știre nu a fost complet neașteptată pentru mine. Un astfel de rezultat era de temut la sfârșitul anilor '90. La acea vreme, puterea se afla efectiv în mâinile oligarhilor, adică a marilor industriași, care, datorită funcționarilor de stat de la cel mai înalt nivel, reușiseră să pună mâna pe resursele economice de bază ale țării și

pe mass-media. Oligarhii aveau nevoie de un Cerberus, capabil să protejeze toate activitățile pe care le dobândiseră. Putin era ideal pentru acest lucru: elev al serviciilor secrete, cenușiu și dur în același timp, el își dovedise devotamentul față de fostul său șef, primarul liberal al Sankt Petersburgului, Anatoli Sobchak. Faptul că Putin încă se confrunta cu o serie de acuzații de corupție din perioada în care a fost la primăria din Sankt Petersburg a fost, de asemenea, în cele din urmă, în favoarea sa. Reputația sa pătată le convenea oligarhilor, deoarece le oferea posibilitatea de a-i reaminti „vechile păcate”, dacă era necesar, și de a ajunge la un acord cu el fără prea multe probleme.

La sfârșitul anilor '90, am avut relații profesionale regulate cu un oligarh, care se află acum printre primii zece pe lista *Forbes* a celor mai bogați ruși. Dintr-un anumit motiv, acest oligarh a simțit că poate vorbi deschis cu mine. Îl citez din memorie: „Familia mea locuiește de mult timp în străinătate. Singurul lucru care mă reține aici este posibilitatea de a face bani... Acești oameni sunt doar vite de muncă. Ei înțeleg doar limbajul violenței. Acești oameni au nevoie de un om care să fie dur cu ei. Îl vor asculta, îl vor iubi. Generalul Lebed, de exemplu, ar fi putut fi un astfel de om. Dar toți acești liberali - sigur, toți sunt buni în sine - sunt niște slăbănogi, nu vor ajunge niciodată la putere... Vă amintiți când a început perestroika și când a apărut libertatea în țară, în 1986, odată cu adunarea generală a Asociației Cineaștilor, când oamenii de film au îndrăznit să se revolte și au votat vechea conducere, l-au alungat pe Nikita Mihalkov? Acum, toată această libertate s-a sfârșit tocmai cu o astfel de adunare generală a cineaștilor. Ei au din nou nevoie de un maestru. Și îl cheamă

cu umilință pe același Mihail Mihailkov înapoi în funcție și în demnitatea de președinte al asociației. Și totuși, această este intelectualitatea, la ce vă așteptați de la cetățenii obișnuiți? În curând, se vor târî pe burtă în fața noului maestru al Rusiei... ”.

Am fost șocat de cinismul acestui om și de ura sa față de țara sa. Și nu am înțeles deloc de ce îmi spunea toate acestea. Treptat, am început să înțeleg ce se ascundea în spatele conversației noastre. Acest oligarh îmi spusese criteriile, în funcție de care oligarhia urma să aleagă succesorul lui Elțin și îmi explicase de ce acest succesor nu putea fi Nemțov. Aparent, se aștepta, de asemenea, ca eu să-i dau această veste lui Boris. Bineînțeles, nu se vorbea despre Putin la acea vreme. Câțiva ani mai târziu, a fost numit noul „Lord al Rusiei”, deoarece, dintre toți oamenii, cei mai influenți oligarhi credeau că este capabil să țină țara sub control prin forță brută.

Mi s-a permis să particip la încercarea disperată de a opri aceste evenimente. La începutul verii anului 1997, într-un interviu acordat unui ziar local din Nijni Novgorod, unde locuiam la acea vreme, am fost, se pare, primul care a folosit termenul „oligarhi”, cu referire la grupul conducător al marilor industriași și al marilor oameni de afaceri, strâns legați de guvernul rus. În acel articol, am vorbit despre „oligarhia financiară” care a „privatizat” puterea de stat din țară.

Interviul meu i-a plăcut lui Nemțov, care era prim-viceprim-ministru la acea vreme. După cum s-a dovedit, el a văzut lucrurile destul de asemănător. Am început să pregătesc un raport pentru el pe această temă. Am explicat metodele posibile în lupta împotriva puterii oligarhi-

ei financiare și a influenței acesteia asupra aparatului de stat, a televiziunii și a procesului de privatizare; am scris, de asemenea, despre necesitatea unei noi ideologii democratice antioligarhice și altele asemenea. Am propus o contrapropunere, în care am contrapus oligarhiei idealul „capitalismului popular”, bazat pe formarea de mici întreprinderi antreprenoriale și întreprinderi mijlocii, cooperative de bunuri de consum și cooperative de producție, precum și pe o economie socială de piață.

Campania împotriva oligarhiei s-a dovedit extrem de avantajoasă pentru așa-numiții tineri reformatori din cadrul guvernului - printre care se număra și Boris -, deoarece aceștia se aflau în mijlocul unei dispute acerbe cu unii oligarhi.

La un moment dat, se părea că tovarășii lui Nemțov l-au convins pe Elțîn să sprijine campania împotriva oligarhilor. La începutul lunii septembrie 1997, Elțîn chiar a fost de acord să prezinte un program bazat pe raportul meu, la târgul Nijni Novgorod. Dar așa cum era de așteptat, anturajul lui Elțîn a reușit să-l convingă să renunțe la acest plan. Fiica lui Elțîn, Tatiana Dyachenko, și viitorul ei soț, Valentin Yumashev, l-au convins să nu se atingă de puterea oligarhilor. Cei doi erau deja cei mai importanți lobbisti ai așa-numitului clan familial al oligarhiei din jurul lui Elțîn. Aceștia au folosit apoi mass-media pe care o dețineau pentru a distruge popularitatea extraordinară a lui Boris, aproape ca o răzbunare pentru încercarea sa de a organiza licitații de privatizare corecte și de a reduce influența oligarhiei, în general. Ceva mai târziu, Boris și-a pierdut poziția în guvern.

În jurul anului 1999, cei mai influenți oligarhi de la Kremlin, așa-numita familie Elțîn (fiica lui Elțîn, Tatiana

Dyachenko, Roman Abramovici, Alexandru Voloșin, Boris Beresovsky și alții) s-au confruntat din nou cu o situație dificilă. Elțîn era bolnav în fază terminală, iar cel de-al doilea mandat de președinte se apropia de sfârșit. Clanul rival din jurul primarului Moscovei, Luzhkov, făcea presiuni pentru putere. Cu toate acestea, „familia Elțîn” nu a renunțat, deși situația lor părea aproape fără speranță, și și-a pus încrederea în Vladimir Putin. O dramă sângeroasă s-a derulat în țara care a făcut posibilă ascensiunea lui Putin la putere: invazia Daghestanului de către luptătorii lui Basayev, atentatele cu bombă de la Moscova și Volgodonsk, cel de-al doilea război cecen. Putin a intrat, la propriu, la Kremlin ca un salvator pe un cal alb, în urletele entuziaste ale maselor plebeie, după ce a lansat sloganul de luptă împotriva teroriștilor: „Îi vom ucide în toaletă.” Ca urmare, mii de oameni au murit, dar capitalul și securitatea „familiei” oligarhice au rămas neatrinse. Protectorul lor, care părea credincios în acel moment, a devenit noul președinte, dar, în realitate, s-a dovedit a fi un cekist sângeros.

Interesele „familiei” și ale conducerii serviciilor secrete au coincis în acel moment, deoarece președinția lui Putin a fost avantajoasă și pentru unul, și pentru celălalt. Fostul angajat al FSB Alexander Litvinenko, care a fost otrăvit ulterior de serviciile secrete rusești, a adunat o mulțime de detalii interesante despre atentatele cu bombă de la Moscova și Volgodonsk și a explicat destul de precis cum a organizat FSB-ul invazia luptătorilor ceceni în Daghestan. Nu voi relua aici cartea sa. Dar vă voi reaminti doar modul în care serviciile secrete rusești s-au implicat în povestea „Hexogenului din Riazan”, după ce o